

BIBLIOGRAFIE

DRAMA EN THEATER EEN BIBLIOGRAFIE VOOR NOORD- EN ZUID-NEDERLAND

Annick POPPE

Aflevering 36

I. WETENSCHAPPELIJKE TEKSTEN

a. boeken

BERENDS (Lambiek), *Rozen en tomaten. De Amsterdamse schouwburg 1894-1994*, Amsterdam, Stadsschouwburg Amsterdam, 1994, 268 p. (ISBN 90-5366-057-7)

DE VRIES (Annette), *Afstand tot de maan. Amateurspelers en de basisvaardigheid van het acteren, Amersfoort, NCA*.

MANDERINO (Ned), *Alles over method-acting*, vertaald en ingeleid door Jan Steemers, Amsterdam, International Theatre & Film Books, 1994, 174 p. (ISBN 90-6403-334-7)

VAN SCHAİK (Henny) red., *Het regie-concept in de praktijk. Varianten van Richard III*, Amsterdam, International Theatre & Film Books, 1994, 64 p.

VOSTERS (S.A.), *Het beleg en de overgave van Breda in geschiedenis, literatuur en kunst*, Breda, Gemeentelijke Archiefdienst, 1993 (3 delen).

b. bijdragen in teksten, jaarboeken en verzamelboeken

ALLEGAERT (Patrick), "Tussen kwaliteit en pulp snelt pop te hulp. Jongeren, pop en theater", *Etcetera*, 13 (1995), nr. 48, pp. 21-24.

Ook wat de jeugdcultuur betreft, is de grens tussen kwaliteit en pulp niet altijd duidelijk; de taal van de massa wordt immers kritisch (cf. popmuziek) op het moment dat zij bestaande culturele codes aantast. Kunst, het „nieuwe“, staat tegenover het stereotiepe en dit nieuwe kan men zowel in populaire als in elitaire cultuur aantreffen. Om de belangstelling van jongeren voor het theater te wekken past, veeleer dan een schoolse, cognitieve benadering, een aansluiten bij het appel dat jongeren in pop ervaren.

AMPE (Stef), "The Postman Always Rings Twice. Mijmeringen bij de dood van Romain Deconinck", *Etcetera*, 13 (1995), nr. 48, pp. 4-5.

In december 1994 overleed Romain Deconinck, wiens naam onlosmakelijk verbonden blijft met de Gentse Minardschouwburg. Als geen ander beheerste hij het genre van het volkstheater: in de meer dan 140 eigen stukken die hij er bracht, hekelde hij op een onnavolgbare wijze de sociale en politieke actualiteit.

ARTEEL (Roger), "Het lichaam heeft weer een ziel. Het Nederlands Toneel Gent terug thuis in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg", in: *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1993*, Gent, 1995, pp. 92-95.

Na een afwezigheid die vijf jaar heeft geduurd, keerde het Nederlands Toneel Gent op 15 oktober 1993 terug naar de o.l.v. architect A. Bauwens gerestaureerde schouwburg aan het Sint-Baafsplein. Hieraan gaat een hele geschiedenis vooraf, die begon op 1 oktober 1899, toen de schouwburg - een ontwerp van E. De Vigne - met groot succes werd ingespeeld.

ASSELBERGHS (Herman), "Een overkokende vaudeville. Dar A Luz' Tight Right White", *Etcetera*, 12 (1994), nr. 46, pp. 16-22.

Het Amerikaanse Dar A Luz-gezelschap o.l.v. Reza Abdoh zoekt in *Tight Right White* naar de identiteit van de kleurling in een heftige vaudeville show. Op vijf podia worden non-stop muziek, film en videoprojecties op het publiek, dat er helemaal door omringd wordt, afgestuurd. De structuur doet aan het zappen op de televisie denken; de mix van oude en nieuwe stijlen, genres en vormen is compleet.

DECREUS (Freddy), "Mama, kijk zonder mythen! Hugo Claus en de mythe van de onvoltooide mens", *Etcetera*, 12 (1994), nr. 47, pp. 39-46.

Al sinds zijn debuut voor het toneel in de jaren vijftig confronteert Hugo Claus het Vlaamse publiek met een zelfbeeld waarvan het niet houdt. Centraal in zijn stukken staan vervreemde mensen, die ten prooi zijn aan een fundamenteel gevoel van verlies en gemis, mensen ook wiens nostalgisch verlangen naar een vergane harmonie gedoemd is om vergeefs te blijven, maar die op die manier ook gedwongen worden om na te denken over hun identiteit.

DECREUS (Freddy), "Het postmodernisme en Botho Strauss, of de verloren werkelijkheid van onze vaders", *Script*, juni 1994, nr. 11, pp. 162-164.

De hedendaagse, postmoderne mens is zijn idealen kwijt en bevindt zich in een chaotische, hypercomplexe wereld: de vervreemding van een individu dat zich geconfronteerd weet met de massale onverschilligheid van zijn lotgenoten, is dan ook het centrale thema in het werk van Botho Strauss. De vluchtwegen zijn beperkt: personages zonder identiteit vluchten in neurosen (*Trilogie van het weerzien*) of verdwalen in een "labyrint van situaties en perspectieven" (*Groot en klein, Het Park*). De mythe verwordt tot farce, de mens kan niet meer in contact treden met een ontregelde traditie.

DEVENS (Tuur), "Rituelen en zelfbewustzijn. 10 jaar Theater Stap", *Etcetera*, 12 (1994), nr. 47, pp. 10-13.

Theater Stap, dat uitsluitend met mentaal gehandicapte acteurs en actrices werkt, bestaat 10 jaar in 1995. Brachten in de beginjaren de acteurs via improvisaties vooral hun eigen problematiek op de scène (*Stap speelt stap*), sinds *Antigone* (1991) wordt in eerste instantie theater om het theater gebracht.

DE VOS (Jozef), "Het toneelleven in Gent 1992-1993", in: *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1993*, Gent, 1995, pp. 83-91.

Hét gebeuren in het Gentse theaterleven tijdens het seizoen 1992-1993 was ongetwij-

feld de komst van de Blauwe Maandag Compagnie naar de stad. Voerde het N.T.G. een ietwat behouden koers, bij Arca wijst de grote verscheidenheid in het repertoire op enige onzekerheid. Op het vlak van het jeugdtheater geven zowel Eva Bals Speeltheater als Oud Huis Stekelbees, dat herdoopt werd tot Victoria, blijk van zin voor experiment. Een andere heuglijke gebeurtenis was de vijftiengste verjaardag van figurentheater Taptoe.

DE VOLDER (Piet), "Berg's *Wozzeck*. Van faits divers tot sleutelwerk", *Muziekmozaïek*, 2 (1995), nr. 5, pp. 2-7.

Bij zijn dood in 1837 bleef Büchners *Woyzeck* - gebaseerd op een werkelijk bestaande figuur - onvoltooid. Bestaat Büchners stuk uit een opeenvolging van losse scènes, de *Wozzeck* (1914) van Alban Berg is strak gestructureerd. Wat deze opera, een perfecte commentaar op de strijd tussen de mens en een hem vijandig gezind, mechanisch universum, tot "de meest volmaakte" (p. 7) van deze eeuw maakt, is dan ook de onuitputtelijke muzikale en theatrale rijkdom.

FISCHER (Noël), "Theater als medium van de pijnlijkheid. Toneelschrijver en regisseur George Tabori", *Toneel Theatraal*, 116 (1995), nr. 5, pp. 4-7.

De tweede wereldoorlog en de holocaust zijn de centrale thema's in het werk van George Tabori, 81 al en een van de meest omstreden hedendaagse theatermakers. Door o.a. in *The Cannibals*, *Die Hungerkünstler*, *Jubiläum* en *Mein Kampf* de mensen te confronteren met dingen die ze liever zouden vergeten, probeert hij hen te helpen de geschiedenis te verwerken; de aantrekkingskracht van zijn werk bestaat dan ook uit een bizarre combinatie van humor en horror, wijsheid en obsceniteit.

HENNEBEL (Dirk), "Portret van de cynische mens. Een colloquium rond *Congres - De keten der vernederingen* van Botho Strauss", *Script*, juni 1994, nr. 11, pp. 166-173.

Naar aanleiding van de encenering van *De keten der vernederingen*, het toneelstuk dat Botho Strauss baseerde op zijn roman *Congres*, organiseerde het Arcatheater een colloquium rond het thema "portret van de cynische mens". In deze bijdrage confronteert Dirk Hennebel de visie van theatermaker Dirk Buyse met die van de theoretici prof. dr. Jaak De Vos en prof. dr. F. Decreus.

KOLK (Mieke), "Het lichaam herinnert zich alles. Het universum van Karst Woudstra", *Etcetera*, 12 (1994), nr. 46, pp. 39-43.

Karst Woudstra, op wie Peter Steins encenering van Goethes *Torquato Tasso* een onvergetelijke indruk maakte, is uitgegroeid tot een van de produktiefste regisseurs van deze tijd. Hoogtepunten in zijn carrière zijn *Koning Oedipus* en *Hofscènes*, waarin hij historische machtsdrama's als het ware fysiek gestalte geeft en *Britannicus* van Racine, waarin hij haarscherp het snijpunt tussen het individuele en collectieve, het historische en het onbewuste weet te treffen.

LANGELER (Marty), "Rauw en onaf als een nieuwe Beaujolais. Het speel-vertel-theater van Peter De Graef", *Toneel Theatraal*, 116 (1995), nr. 4, pp. 22-25.

De stukken van auteur en acteur Peter De Graef ontstaan op het podium en krijgen hun vaste vorm pas in het hoofd van de toeschouwers. Zijn monologen (*Et voilà*, *Ombat*, *Hun!*) zijn verinnerlijkte stukken, traag, maar ook vol macabere humor; de personages gewone mensen, die gedoemd zijn de helhaftige strijd die ze aangaan te

verliezen.

MAES (Francis), "Idomeneo. Mozarts dramma eroico", *Muziekmozaïek*, 2 (1995), nr. 6, pp. 22-25.

Idomeneo (1871) staat aan het begin van Mozarts grote doorbraak als operacomponist. In dit "dramma eroico", deze heroïsche tragedie geven hij en zijn librettist G. Varesco hun visie op de mythe van Idomeneo, koning van Kreta, die omwille van een lichtzinnige belofte de troon verliest aan zijn zoon. Intieme en spectaculaire momenten wisselen elkaar perfect af in dit drama van de strijd van de mens tegen een destructieve irrationaliteit.

"In memoriam Rudi Van Vlaenderen", *Etcetera*, 12 (1994), nr. 47, pp. 5-7.

Eind oktober 1994 overleed, totaal onverwacht, Rudi Van Vlaenderen; hiermee kwam een vroegtijdig einde aan de carrière van deze hoogst veelzijdige theatermaker, die zijn sporen verdiende bij Toneelstudio '50, zijn eigen Toneel Vandaag, als directeur van het RITCS en van het BKT en als medewerker aan talrijke toneelproducties, films en televisiespelen. Een korte biografische schets van Jaak Van Schoor wordt aangevuld met herinneringen van Hugo Van den Berghe, Franz Marijnen, Dré Poppe en Dirk Buyse.

MIGOM (Bea), "Teater Taptoe plaveit en timmert al 25 jaar lang aan de figurentheaterweg", in: *Kultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen 1993*, Gent, 1995, pp. 96-100.

Vijfentwintig jaar geleden startte scenograaf-poppenspeler Luk De Bruyker, die na vijf jaar het gezelschap kreeg van auteur-regisseur-dramaturg Freek Neiryck, Theater Taptoe; nu nog steeds vormen zij de artistieke kern van dit beroepsgezelschap. In die tijd evolueerde het traditionele marionettentheater naar een zeer verzorgd figurentheater, waarbij af en toe ook acteurs betrokken zijn. Veelvuldige internationale contacten leidden tot het uitproberen van diverse technieken en concepten, zowel naar vorm als inhoud.

PARKER (Stephen), "On Peter Huchel's Adaptation of Shaw's *Denshawai Horror* and related matters", *Neophilologus*, 79 (1995), nr. 2, pp. 295-306.

De kritiek van G.B. Shaw op het Britse koloniale beleid was koren op de molen van de nazistische propagandamachine. Toen Huchel in 1940 zijn bewerking maakte van *Denshawai Horror*, kaderde dit dan ook hierin; welke ook zijn persoonlijke overtuiging was, in dit vroege stadium van de oorlog was kritiek op het regime nu eenmaal zo goed als onmogelijk.

T'JONCK (Peter), "Herontdekking van de negentiende eeuw", *Etcetera*, 13 (1995), nr. 48, pp. 41-46.

De laatste jaren zijn in Gent heel wat theatergebouwen gerenoveerd, met name de Gentse Opera van Roelandt, Philastre en Cambon, het volkstheater van Louis Minard, de Vlaamse schouwburg van Edmond De Vigne en het feestlokaal Vooruit van Fernand Dierkens. Springt bij de opera de bedoeling om tot een historisch verantwoorde restauratie te komen in het oog, bij de K.N.S. werd heel wat losser omgegaan met het historisch erfgoed. Het meest drastisch waren de aanpassingen in de Minard, waar de grens tussen scène en zaal verdween.

VAN ENGEN (Max), "Toneel dat er ooit zal komen. *Ecstasy* als onderdeel van Gerardjan Rijnders' oeuvre", *Toneel Theatraal*, 116 (1995), nr. 5, pp. 30-32.

In bijna al zijn montage-voorstellingen confronteert Gerardjan Rijnders zijn publiek met een meedogenloze visie op de wereld van vandaag. Beperkte hij zich aanvankelijk tot één thema per stuk (*Titus, geen Shakespeare*), tegenwoordig stapelt hij verscheidene thema's - zoals uitzichtloze liefdesrelaties, onmogelijkheid tot communicatie - open (*Count Your Blessings; Ecstasy*, over een gezin dat ten onder gaat aan de drankzucht van de ouders).

VANHOUTTE (Kurt), "De lach boven de afgrond. Frank Castorf in de Volksbühne", *Etcetera*, 13 (1995), nr. 48, pp. 25-27.

Frank Castorf, intendant van de Volksbühne am Rosa-Luxemburg-Platz in het voormalige Oost-Berlijn is erin geslaagd zijn theater tot een sociaal fenomeen te maken, tot een forum voor de jeugd uit het voormalige oosten. De hedendaagse Duitse politiek vormt dan ook de achtergrond voor alle encsceneringen; de gezinsruziezies waarop de stukken meestal eindigen, verwijzen naar de problemen waarmee het herenigde Duitsland te kampen heeft (*Pension Schöller: Die Schlacht*).

VERVLOESSEM (Kiki), "Kortweg mime", *De Scène*, 36 (1994-95), nr.7, pp. 6-10.

Mime heeft niet alleen te maken met mimesis, het nabootsen van de realiteit, maar ook met het leveren van commentaar op diezelfde werkelijkheid. Dit is zo het geval geweest in de klassieke oudheid, bij de *commedia dell'arte* en is ook in de moderne mimekunst sinds Etienne Decroux, Jacques Lecoq en Marcel Marceau een constante gebleven. In Vlaanderen worden mimekunstenaars opgeleid in de Antwerpse Mime-Studio o.l.v. Jan Ruts en in de Kleine Academie met Luk De Smet.

c. proefschriften (academiejaar 1993-94)

1. Licentiaatsverhandelingen

KATHOLIEKE UNIVERSITEIT LEUVEN

BELMANS (Klara), *Zeami over NÔ. Zijn mening over de opleiding van een acteur en de rol van het publiek* (Japanologie)

CALLEWAERT (Liesbeth), *La reception del teatro de Frederico Garcia Lorca en Flandres y Holanda* (Romaanse Filologie)

DE JAGHER (Elke), *Molière et ses traductions en Flandre: le Dossier Tanghe* (Romaanse Filologie)

DE KEYSER (Frida), *Authenticiteit en Distantie. Een onderzoek van de acteeropvattingen bij Stan en Blauwe Maandag Cie* (Germaanse Filologie)

DE MULDER (Geertrui), *Filmkritiek* (Germaanse Filologie)

DE WILDEMAN (Bart), *"Wat je ziet is mooi, wat je weet is mooier, wat je niet begrepen hebt"*

is het mooist." Een onderzoek naar de Brecht-regie in Vlaanderen van 1966 tot nu (Germaanse Filologie)

EELLEN (Tom), *Het vormprobleem in Wagners muziekdrama's. Een vergelijkend onderzoek naar de analytische benaderingen* (Musicologie)

GIELEN (Pascal), *Theatercritici op het podium. Een analyse van de criticus in het Vlaamse theaterveld a.h.v. het theoretisch kader van P. Bourdieu* (Sociologie)

GOSSELINCK (Saskia), *Le roman et le drame. "La Dame aux Camélias" d'Alexandre Dumas Fils. Une étude comparative* (Romaanse Filologie)

HEYMANS (Randi), *Tempest of Images: Shakespeare's The Tempest and Peter Greenaway's Prospero's Books compared* (Germaanse Filologie)

JANSEN (Sara), *"Een theater van het worden". Analyse van Hijikata Tatsumi's Ankoku but* (Japanologie)

KERCHOVE (Veerle), *Une description du processus de production du spectacle: "Une folle nuit chez la Duchesse du Maine", représenté par les romanistes en 1992-1993* (Romaanse Filologie)

MICHELSEN (Tom), *David Mamet en Walter van den Broeck: een dubbelzinnige relatie* (Germaanse Filologie)

RASPOET (Diane), *Theatraliteit en Politiek in Vlaanderen. De geschiedenis van "Het Trojaanse Paard"* (Geschiedenis)

SIX (Hannelore), *Onderzoek naar de genese van de theateropvattingen van Botho Strauss als criticus, dramaturg en auteur* (Germaanse Filologie)

VAN ROMPAEY (Liesbeth), *De abele spelen en de liefdesideologie van Bernardus van Clairvaux* (Germaanse Filologie)

VAN WEYENBERGE (Didier), *Invloed van Shakespeare op Pushkins drama* (Oosteuropese Talen en Culturen)

VERMAERKE (Muriel), *De rol van de vrouwenfiguren in de tragedies van Aeschylus* (Klassieke Studies)

II. DRAMATEKSTEN

a. boeken

- ARISTOFANES, *Vrouwenstaking, Vrouwenfeest, Vrouwenpolitiek*, vertaald door Hein L. Van Dolen, Amsterdam, Athenaeum - Polak Van Gennep, 1993, 230 p. (ISBN 90-213-0164-9)
- AYCKBOURN (Alan), *Verwarring (Moederfiguur, Gezellig samen een borreltje, Tussen twee happen door, Liefdadigheidsfeest, Een praatje in het park)*, Brussel, Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1995
- BROUWER (C.G.) [ed.], *Sultan Osman (1623) en Bedrogen bedriegers (1646), Turkse tragedies van Kemp en Kroes*, Amsterdam, D'Fluyte Rarob, 1994, 297 p. (ISBN 90-800-2675-1) (*De Oostersche Schouwburgh. Nederlandse en oriëntaalse treurspelen uit de 17e en 18e eeuw*)
- CLAUS (Hugo), *Oedipus* (naar Seneca) en *In Kolonos* (naar Sophocles) Brussel, Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1994
- GEERLINGS (Erik-Ward), *Schoner Wonen, Siegfried!, Het hol van de eeuw*, Rotterdam, De Kist, 1995
- HANDKE (Peter), *De kunst van het vragen*, vertaald door Leonard Nolens, Brussel, Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1995
- JOYCE (James), *Exiles*, vertaald door Geert Lernout, Amersfoort, ACCO, 1994, 127 p. (ISBN 90-33463241-2)
- MARIVAUX, *Liefde en lippendienst*, oorspronkelijke titel *La fausse suivante*, Amsterdam, International Theatre & Film Books en Arnhem, Theater van het Oosten, 1994, 83 p. (ISBN 90-6403-392-7)
- PERKINS (Elizabeth) ed., *The Plays of Alma De Groen*, Amsterdam, Rodopi, 1994
- PIEMME (Jean-Marie), *Zwak/sterk*, oorspronkelijke titel *Les forts, les faibles*, vertaald door Frans Denissen, Amsterdam, Atlas, 1995, 79 p. (ISBN 90-254-1144-4)
- RIJNDERS (Gerardjan), *Cocktail*, Amsterdam, International Theatre & Film Books en Toneelgroep Amsterdam, 1993, 135 p. (ISBN 90-6403-355-2)
- SHAKESPEARE (William), *Maat voor maat*, vertaald en bewerkt door Alex Mallems, Brussel, Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1994, 112 p.
- TABORI (George), *Requiem voor een spion*, vertaald door Tom Kleijn, Brussel, Koninklijke Vlaamse Schouwburg, 1995
- WILLIAMS (Tennessee), *De tramlijn die verlangen heet*, oorspronkelijke titel *A Streetcar Named Desire*, vertaald door Eric De Kuyper, Amsterdam, International Theatre & Film Books en Eindhoven, Het Zuidelijk Toneel, 1995 (ISBN 90-6403-388-9)

b. in tijdschriften

GEERLINGS (Erik-Ward), "Het hol van de eeuw", in: *Toneel Theatraal*, 119(1995), nr. 5, pp. 17-28.